

jobbról: Esztegár János, Esztergály Zsófia, Zárugné Tancsin Katalin, Béres L. Attila, Calinescu János és felesége

500 éve című kiállítást, a Boldogasszony kiállítást és a Nyomdatörténeti kiállítást. Ez a késő reneszánszkori, bástyás várkastély, Csíkszereda egyik legfontosabb nevezetessége. Építője neve után Mikó-várnak, vagy ahogyan a korabeli dokumentumokban megjelenik, Mikóújvárnak neveztek. A várépületben található a Kájoni János Megyei Könyvtár is.

középen Salamon József plébános
fotók: Dávid Krisztián

A csíkszépvízi családi találkozó ünnepi szentmiséjét – az örmény katolikus templom teljes rekonstrukciója miatt – szombaton 11 órakor a római katolikus templomban tartották. A mise után Ajony Gábor

beszámolt az Alapítvány elmúlt évi munkájáról, hangsúlyozta a találkozó fontosságát és megtartó erejét. Zárugné Tancsin Katalin pedig meleg szavakkal köszöntötte a megjelenteket.

A családi találkozó résztvevői a mise után átvonultak a falu közepén található barokk stílusú örmény katolikus templomhoz, amelyet eródszerű kőfal vesz körül. A templomkertben sírkövek, hacsokárok jelzik, hogy itt örmény ősök nyugszanak. Megtekinthettük a beállványozott templomhajót, és megállapítottuk, hogy jól haladnak a felújítási munkálatok. A templom bejáratával szemben lévő emléktáblánál pedig koszorút helyeztek el a találkozó szervezői, a falu és a megye elöljárói, majd elénekeltük a magyar és a székely Himnuszt.

Ezután a falu tornatermében gyülekezett a mintegy kétszáz fős társaság, ahol kezdetét vette a vendégfogadással egybekötött családi találkozó. Számos család tavaly óta csak ezen a napon találkozott egymással. Az étkezés előtti asztali fohászt követően finom ételek és italok mellett került sor a tavalyi találkozó óta történt családi események megbeszélésére, és az egybegyűltek visszatekinthettek a magyarországi és erdélyi magyarörmény közösség életében történetekre is.

A délutáni program az Örmény Kaszinó Emlékházban folytatódott, ahol Ajtony Gábor, az emlékház megálmodója és működtetője rendhagyó történelemórán mesélt az épületről, az emlék- és használati tárgyairól, relikviákról, a festményeken és fényképeken bemutatott örmény családokról. A budapestiek kis csoportja a hagyományörző kiállításról a közeli Csíkmindszentre ment, ahol megtekinthették a 13. századi, Árpád-kori alapokra, gótikus stílusban megépített templomot,

amely az 1800-as évek végén barokk átalakításnak esett áldozatul. Hazafelé a Csíkszentlélek Kőhegyén magasló 14. századi erődtemplomhoz is felgyalogtak, de már zárva találták azt. Az est Csíkszépvízen hangulatos vacsorával ért véget a Kishavas nevű panzióban a Csíkszeredáról érkezett *Fejér István* és *Szentpétery István* társaságában.

Vasárnap reggel a falu családjainál és a különböző vendégfogadóknál megszállt vendégeket két autóbusszal vitte Gyimesbükkre. A történelmi Magyarország legkeletibb települése Csíkszeredától 32 km-re északkeletre, a Gyimesi-szoros alsó kijáratánál található. A falu túlsó végén húzódott a Trianon előtti határ. A dombtetőn ma is áll a romjaiban is szép Rákóczi vár, mely *Bethlen Gábor* erdélyi fejedelem idején, 1626-ban épült. A domb lábánál szerényen húzódik meg az 1897-ben épült és a 21. század elején újávarázsolt vasúti órház. A házikó két sarkán két hatalmas félgömb a magyar

szentkoronát mintázza, melyeket Észak-Erdély visszacsatolásakor a honvédek betonból és kőből készítettek.

A finom ebédet a *Deáky András* panziójában fogyasztottuk el.

Az információs táblaavató ünnepség délután hat órakor szentmisével kezdődött a Kontumáci-kápolnában, szentbeszédet mondott *Salamon József* gyimesbükki plébános, a vesztegzár történetét *Pál-Antal Sándor* történész-akadémikus ismertette. Az ünnepség kulturális műsora örmény versekkel, énekekkel zárult. Csíkszépvízi vendéglátónk, *Zakariás István* és felesége pedig a hosszú nap után báránysült vacsorával kedveskedtek budapesti vendégeiknek.

Öröm számunkra, hogy ezen a nyáron is a Kárpát-medencében, az anyaországban, a külhonban, a szórványban és a diaszpórában élő magyarörmények csíkszépvízi családi találkozója a hagyományörzés mellett a határokon átívelő összetartozást szolgálta és szolgálja.

2015. szeptember 8.

Bakó Zoltán

Tájékoztató táblát állítottak Gyimesbükkön

A gyimesbükki kontumáci kápolna falán több nyelven készült, két-háromszáz éves karcolt, vagy graffittal készült feljegyzések állnak. Hajdani kereskedők, marhahajcsárok tartottak itt kényszerpihenőt, ők írtak a kápolna falaira. Vasárnap tájékoztató táblát állított az Erdélyi Magyar-Örmények Szövetsége (EMÖSZ) a helyszínen.

Örömnepnek számított a tájékoztató tábla felavatása

A Marosvásárhelyi Örmény Magyar Kulturális Egyesület (MÖMKE) elnöke – az egyesület az EMÖSZ tagja –, *Puskás Attila* pontosan egy évvel ezelőtt kezdeményezte, hogy ezeket a régi feliratokat

valamiképpen a világ, de legalábbis az ezeréves határnál látogatók figyelmébe ajánlják. Így született meg egy részletes tájékoztató tábla állításának az ötlete, amit az EMÖSZ fel is vállalt. A tábla ünnepélyes átadása vasárnap délután 6 órakor történt meg.

Puskás Attila elmondta, a négy nyelvű felirattal ellátott tábla nem emléktábla, hanem tájékoztató, hogy az ezeréves határra látogatók, ha felmáznak a Rákóczi vár után a kápolnához is – ezt szinte minden ide zárandókló megteszi – többet tudjon a hely szelleméről, régmúlt idők történéseiről. Magyarul, románul, angolul és örmény nyelven áll a tábla tájékoztató szövegében, hogy mi is tulajdonképpen a vesztegzár, miért volt és miért épp itt volt.

Pál-Antal Sándor akadémikus az avatáson elmondta: „Az erdélyi vesztegzárak egyike a gyimesi. Az itteni vesztegzár az 1730–1740-es években építették ki, az Erdély déli és keleti átkelőinél létrehozott vesztegzőkkel együtt. Az első általános intézkedés a vesztegzárak létrehozásáról 1727 márciusából való, amikor az Erdélyi Főkörmányszék, egy újabb pestisveszély hírére elrendelte az Oszmán Birodalomból jövő utazók, málháik és állataik negyven napig tartó vesztegzárba helyezését. 1728. október 22-én elrendelték az ország határainál létesítendő és állandó jelleggel működő egészségügyi pontok kiépítését, létrehozva az egészségügyi kordont. 1731. november 9-én szabályozták a vesztegzárak működését pestis idején. Az utasítás előírta, hogy a fertőző helyekről érkezők kötelesek 42 napot vesztegzárban tölteni, málháikat három hétig szellőztetni, és irataikat felbontva, tűz felett, ecetes gőzzel fertőtleníteni. 1732. január 11-én elrendelték vesztegzári házak építését a törcsvári, tömösi, bodzavámi, gyimesi, gyergyói és berecki vámházak mellé... A gyimesi vesztegzár kettős feladat hárult, a pestis és a marhavész (az állatpestis) elleni. A 19. században, a pestis megszűntével feladata a marhavész elhárítása maradt, ami egyben a vesztegzár

fontosságának a csökkenését jelentette. Az 1870-es években még működött, de az 1800-as évek végére felszámolódott.”

A feliratok egy része magyar, de jelentős része idegen nyelvű, zömében örmény. Ezekből megtudhatjuk név szerint is, kik voltak azok, akik itt időztek az országba lépésük engedélyezését várva. A neveket vizsgálva megállapítható, hogy azok többnyire keletről visszatérő örmény kereskedők voltak, akik nevüket és itt tartózkodásuk idejét örmény vagy magyar nyelven hagyták az utókorra. Ilyen magyarul írt felirat például azé az örmény származású kereskedőé, akinek a neve több alkalommal is szerepel a vesztegzár lakói között, és akinek az egyik feljegyzése így szól: „*Ēn Efiab Mányá Márton* ülttem karentát 10 napot első üléssem volt Ao. 1819. Die 26.”

örmény felirat a kápolna falán

A kápolnában *Salamon József* helyi plébános az örmény-magyar történelmi párhuzamokról beszélt, a szülőföldön való megmaradás fontosságáról, amelyet – mint a feliratok is példázák – a munka,

a gazdasági felemelkedés szavatolhat, *Gál Hunor*, *Puskás Attila*, *Szarka Gábor* csíkszeredai magyar konzul az évszázadokra visszanyúló örmény-magyar együttlétről, az erdélyi magyar kultúra örmény behatásairól értekezett. Az ünnepségen

a gyergyószentmiklósi örmény kórus örmény dalokat adott elő, *Magyari Sáska Attila* örmény balladákat, *Csibi Kriszta* klarinéton adta elő a régi székely himnusz, *Aszalós Enikő*, *Szakács Mária Magdolna* örmény dalokat énekelt. Az ünnepségen részt vett a Szent György Lovagrend erdélyi priorátusának néhány tagja is. A tábla állítását a Bethlen Gábor Alap, a gyimesbükküi katolikus egyházközség és a Communitas Alapítvány támogatta.

Marosvásárhelyről egy nagy autóbusszal érkezett a MÖMKE, egyesületi tagok, szimpatizánsok, érdeklődők, de az EMÖSZ többi, gyergyószentmiklósi, csíkszeredai, csíkszépízi szervezetétől is jelentős számú látogató, érdeklődő tisztelte meg jelenlétével az ünnepi eseményt.

Forrás: Székelyhon.ro 2015.08.31

Dr. Pál-Antal Sándor akadémikus

A gyimesi vesztegzár

Az emberre nagyon veszélyes járványos betegségek legfélelmetesebbje évszázadokon keresztül a „fekete himlő”, „fekete halál”, vagyis a pestis volt. Még a 18. században is szedte áldozatait, mígnem hatásos közegészségügyi intézkedésekkel sikerült visszaszorítani azt Európában.

A keletről érkező járvány a földközi-tengeri részeken jelentkezett legelőbb Európában, Kr. u. 541–542-ben, de legnagyobb pusztító hulláma a 14. század közepén vonult végig ezen a földrészén. Az óta, a 18. század közepéig, kisebb nagyobb intenzitással szedte áldozatait hazánkban is. Utolsó nagy erdélyi

fellobbanása, az 1717–1719. évi, a legnagyobb pusztítást éppen a Barcaságon és a Székelyföldön végezte, áldozatul esett a lakosság több mint 40%-ka.

Az emberiség évszázadokon keresztül tehetetlen volt a pestissel szemben, nem talált hatékony orvosságot leküzdésére, mivel nem ismerték kiváltó okát. Az első hatékony intézkedések akkor születtek, amikor rájöttek a pestis ragályos volta, és elszigeteléssel akadályokat tudtak gördíteni útjába. Ehhez hozzájárult az is, hogy időközben javultak a lakás-higiéniai körülmények, és a lakott házakból lassan sikerült azokból kiszorítani a bolhákat